

SINDIKAT UMIROVLJENIKA HRVATSKE
10 000 Zagreb, Trg kralja Petra Krešimira IV. 2
Tel/Faks: 01/ 46 55 146, 46 55 111/190
e-mail: suh@zg.t-com.hr – www.suh.hr
OIB 68205802695

Broj: 57/2023
U Zagrebu, 26.04.2023.

- PRIJEDLOG -

IZVJEŠTAJ O RADU SUH-A od 28.04.2022. do 26.04.2023.

1.1. Uvod

Sindikat umirovljenika Hrvatske (SUH) osnovan je 18. kolovoza 1992. godine. SUH je nestranačka i nezavisna organizacija umirovljenih radnika te dobrovoljna interesna, humanitarna i neprofitna udruga koja okuplja umirovljenike, starije i druge osobe Republike Hrvatske i zalaže se za ostvarivanje njihovih prava sukladno Statutu i najboljoj demokratskoj praksi. Od 1993. godine SUH je udružen u Savez samostalnih sindikata Hrvatske.

SUH djeluje diljem Hrvatske, te ima dvadesetak tisuća članova i aktivista (od čega 7.495 plaćajućih članova u 58 registriranih podružnica/udruga).

Na međunarodnom planu SUH ima ugled i legitimitet, jer je od 2004. godine punopravni član FERPA-e (Europske federacije umirovljenika i starijih osoba) te je vrlo aktivran u njezinom djelovanju.

SUH je bitan pregovarač i zagovaratelj potreba i interesa umirovljenika i drugih starijih osoba, te ima svoje predstavnike u brojnim tijelima i radnim skupinama i pokretač je niza apela i inicijativa vezanih za umirovljenike, starije osobe te druge osobe Republike Hrvatske čime potvrđuje svoje široko društveno djelovanje. Program SUH-a sadrži pedesetak prioriteta, na kojima se paralelno pregovara s predstvincima vlasti.

A. PO ČEMU JE SUH BIO PREPOZNAT U JAVNOSTI U OVOM RAZDOBLJU?

1) BORBENOST I STRUČNOST, MODERNI IZRIČAJ - medijska prepoznatljivost za stručne opservacije (vrlo visoka vidljivost na internetskim pretraživačima - više od 53.700 dokumenata), portalima i društvenim mrežama, kampanjski i projektni pristupi, politička „nesvrstanost“); 2,1 milijun dosega u 2022. godini na tematskoj FB stranici Pokret protiv siromaštva starijih osoba, 39.000 posjeta na web stranici www.suh.hr.

2) EKONOMSKA ZLOPORABA STARIJIH OSOBA – prepoznati kao inicijatori borbe protiv legalizirane industrije lešinarstva nad imovinom starijih kroz ugovore za dosmrtno i doživotno uzdržavanje te kroz plaćanje alimentacije za svoju unučad, kao i protiv svih vrsta nasilja i diskriminacije starijih osoba; o čemu su SUH-ovi predstavnici

iznijeli brojne slučajeve u javnost i medije, a pravna savjetnica je izlagala o tome u više radionica. Sada sudjelujemo u radu skupine koja će izrođiti bitno kvalitetniji zakon o udržvanju.

3) BORBA PROTIV SIROMAŠTVA STARIJIH OSOBA – borba protiv siromaštva, nejednakosti, socijalne isključenosti, diskriminacije i gubitka dostojanstva je uvijek na vrhu programske prioriteta SUH-a te je u ovogodišnjim aktivnostima ta tema naglašavana na svim sjednicama Nacionalnog vijeća, u pregovorima s Vladom i izvještajima Pučkoj pravobraniteljici, te u redovitim izjavama televizijskim i inim medijima.

4) ZAJEDNIŠTVO UMIROVLJENIČKIH UDRUGA – SUH je u ovom mandatu ostvario redovitu suradnju s Maticom umirovljenika Hrvatske, ne samo kroz Nacionalno vijeće, već i kroz svakodnevne aktivnosti;

5) DRUGI MIROVINSKI STUP – među rijetkim sustavnim borcima za ukidanje drugog mirovinskog stupa kao obveznog, uz sudjelovanje na stručnim tribinama i skupovima i kvalitetne analize, kroz mirovinsku reformu od 2018. SUH je uspio izboriti pravo izbora umirovljenika za umirovljenje iz prvog ili mješovitog stupa, što odabire 72 posto novoumirovljenih jer je takva mirovina veća; i u ovom izvještajnom razdoblju je bilo desetak istupa i članaka u kojem se zagovara ukidanje drugog stupa;

6) ZAKONSKE INICIJATIVE – SUH je uvijek na strani diskriminiranih, slabijih, siromašnih, te su pokrenute brojne inicijative za izmjene zakona s ciljem boljška umirovljenika i starijih osoba, te su na temelju zalaganja i borbenosti SUH-a od 1. siječnja 2023. na snagu stupile izmjene Zakona o mirovinskom osiguranju kojim su se povećale mirovine obiteljskih umirovljenika za 10 posto, ali i po prvi put uvela mogućnost da preživjeli partner uz svoju mirovinu prima i dio mirovine preminulog partnera. Izvorena je povišica aktualne vrijednosti za najnižu mirovinu za 3 posto, no to nije smanjilo relativnu vrijednost prosječne mirovine, jer ona iznosi mizernih 35 posto. SUH je u svojim istupanjima, između ostalog i na sjednicama Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, od vladajućih tražio hitnu promjenu formule usklađivanja mirovina, ali i da se umjesto neobvezujućih isplata sada već pet dodataka na mirovinu uvede zakonski određena 13. mirovina, od koje bi koristi imali svi umirovljenici. SUH je nastavio i sa kampanjom da se ukinu ugovori o dosmrtnom i donormiraju ugovori o doživotnom uzdržavanju, kao i povećanje svih mirovina za 10,5 posto s obzirom na netočni izračun prve AVM.

7) GLAS UMIROVLJENIKA – mjesečno besplatno glasilo SUH-a kvalitetno je ogledalo aktivnosti udruge, redovito postavljan na web stranicu te prenošen na specijaliziranim portalima mirovina.hr, mojevrijeme.hr, Treća dob, Dugi život, FB stranici SUH-a „Pokret protiv siromaštva starijih osoba“ itd., a članci su prenošeni na brojnim medijskim portalima; SUH-ova FB stranica ima 22.900 pratitelja te je imala 2,1 milijun dosega za 289 postova;

8) MEĐUNARODNE AKTIVNOSTI – europski pristup, komparativni prikazi položaja starijih osoba, angažiranost na regionalnoj i europskoj razini, sudjelovanjem predstavnika SUH-a u radu FERPA-inih tijela. Posebno je kvalitetna suradnja s talijanskim umirovljeničkom centralom SPI-CGIL s kojom su ostvarena bratimljena s legama iz regija Veneto, Friuli Venezia Giulia, Marche i Puglia, a sada su u pripremi

bratimljena Zagreba sa SPI Bologna, te četiri lege za Veliku Goricu, Dugo Selo, Vrbovec i Samobor.

9) PRAVNO SAVJETOVALIŠTE SUH-a – oko 2.500 ljudi kontaktiralo je Pravno savjetovalište SUH-a, provodilo se i tzv. putujuće savjetovanje diljem Hrvatske, te tiskali tematski i informativni leci, a kroz mjesecnik se redovito objavljuje rubrika pravnih savjeta koja je izrazito čitana i prenošena. Nastavno na epidemijske okolnosti jačao je i intenzivirao se oblik savjetovanja putem telefona, elektroničke pošte i interneta, kao i gostovanjem kod podružnica;

10) TIJELA SUH-a: U izvještajnom razdoblju je održane međunarodna panel rasprava, svečana sjednica Skupštine SUH-a, četiri sjednice Upravnog odbora, četiri sjednice Predsjedništva SUH-a, jedna sjednica Nadzornog odbora, te jedna sjednica Statutarne komisije. Tiskana je i knjižica „30 godina SUH-a“.

B. PROGRAMSKE AKTIVNOSTI

1. ZDRAVSTVO

1.1. Sindikat umirovljenika Hrvatske 3. ožujka 2022. podnio je inicijativu za hitnu izmjenu članka 50. Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju, kojim se propisuje kako „osiguranik koji je navršio 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža osiguranja na temelju nesamostalnog ili samostalnog rada nema pravo na naknadu plaće na teret sredstava obveznoga zdravstvenog osiguranja za vrijeme privremene nesposobnosti, već na teret sredstava poslodavca, odnosno na teret sredstava osiguranika obveznika uplate doprinosa“.

Tim su se člankom diskriminirali zaposleni umirovljenici, a o čemu je SUH već izvijestio i Ured pučke pravobraniteljice RH. Tako su se umirovljenici diskriminirali i po pitanju plaćanja bolovanja nakon 42. dana, gdje obvezu naknade plaće s poslodavca za sve osiguranike preuzima HZZO, ali se izrijekom isključuju zaposleni umirovljenici.

Nešto se po tom pitanju ipak dogodilo, jer je donošenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznom zdravstvenom osiguranju koji je na snazi **od 1. travnja 2023.** godine uvedena novina koja se odnosi na pravo na naknadu za bolovanje na teret HZZO-a za osiguranike starije od 65 godina. Od 1. travnja 2023. ta se granica povećala na **70 godina i najmanje 15 godina mirovinskog staža**, tako da i zaposlenici koji su stariji od 65 godina, sve do navršene dobi od 70 godina nastavno od 43. dana bolovanja ostvaruju pravo na naknadu za bolovanje na teret HZZO-a (u slučaju ozljede na radu, od prvog dana spriječenosti za rad). Prema ranijim propisima, zaposlenici koji su navršili 65 godina starosti, nisu imali pravo na naknadu za bolovanje na teret HZZO-a.

No, i ovim izmjenama ostala je diskriminacija prema osobama starijima od 70 godina, jer je mogućnost rada umirovljenika regulirana Zakonom o mirovinskom osiguranju, s obzirom da je korisnik mirovine koji je sklopio ugovor o radu, radnik u smislu Zakona o radu. Takva osoba, kao i svaka druga fizička osoba koja je radnik koji radi u nepunom radnom vremenu, stječe prava i obveze iz radnog odnosa pod istim propisanim uvjetima, odnosno jednakom kao i svaki drugi takav radnik.

Važno je također naglasiti kako zaposleni umirovljenici plaćaju proporcionalni dio zdravstvenog doprinosa te i dopunsko osiguranje, što još više ukazuje na absurd gore opisanih zakonskih propisa.

Značajno je više pojedinaca koji su nam se i 2022. godine obratili s pritužbom kako im je od strane njihovog obiteljskog liječnika propisana obveza korištenja bolovanja za vrijeme izolacije zbog bivanja kontaktnom osobom oboljelog od Covid 19.

Kao potencijalne kliconoše takvi su radnici prinuđeni biti na bolovanju pod šifrom D0, a nakon izolacije i potvrđenog negativnog testa na Covid 19 HZZO im odbija priznati zahtjev za refundaciju plaće i o nepriznavanju dostavljenih doznaka donose rješenje temeljem članka 50. Gotovo je nevjerojatno da se temeljem odluke Nacionalnog stožera civilne zaštite mora koristiti bolovanje radi izolacije (prije u trajanju od 10 dana), a da se isti diskriminiraju samo zato što su stariji od 65 godina?!

1.2. Sindikat umirovljenika Hrvatske i Matica umirovljenika Hrvatske u više su navrata postigle dogovor s predstavnicima Ministarstva zdravstva da se člankom 102. stavak 2. obvezno uvede kako Upravno vijeće HZZO-a ima 11, a ne 9 članova, od čega su dvoje predstavnici prethodno navedenih umirovljeničkih udruga. S obzirom da su starije osobe i umirovljenici velika skupina korisnika zdravstvene zaštite, kao i financijera zdravstvenih usluga kako kroz dopunsko osiguranje, dodatni zdravstveni doprinos, tako i kroz redovni zdravstveni doprinos za one koji uz mirovinu i rade, neophodno je konačno legalizirati njihov utjecaj na kreiranje politike i odluka unutar sustava Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Trenutno u Upravnom vijeću HZZO-a korisnike također predstavljaju liječnici, a starije korisnike nitko. Unatoč djelovanju kroz Nacionalno vijeće nije se uspjelo ostvariti taj zahtjev.

2. PRAVO NA RAD UMIROVLJENIKA

2.1. I dalje se diskriminira većinu umirovljenika u pravu na rad u odnosu na umirovljene prema posebnim propisima – vojne i policijske umirovljenike te umirovljene branitelje te vatrogasce.

Predzadnjom mirovinskom reformom na snazi od 1.1.2019. izuzelo se vojne i policijske umirovljenike od unificiranog propisa o pravu na rad na samo pola radnog vremena bez ustege mirovine, te im je omogućeno da mogu raditi i puno radno vrijeme uz ustegu od pola mirovine.

Sindikat umirovljenika je inzistirao da se takav model prava na rad protegne na sve umirovljenike, a ne samo na ovu kategoriju umirovljenu prema Zakonu o pravima iz mirovinskog osiguranja djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika i ovlaštenih službenih osoba te je stoga još 4. rujna 2019. podnio Ustavnom судu Republike Hrvatske prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 99. stavka 3. točke 10 Zakona o mirovinskom osiguranju iz 2018./19. godine. I konačno je 19. svibnja 2021. godine stigao odgovor od Ustavnog suda u predmetu U-I-3667/2019. U rješenju piše kako se „ne prihvaća prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti”, a obrazloženje potpisuje predsjednik Ustavnog suda Miroslav Šeparović. Time je zapravo legalizirana diskriminacija u korist vojnih i policijskih umirovljenika, s obrazloženjem da se za „navedeni izuzetak zakonodavac odlučio imajući u vidu legitimni cilj osiguranja mlađe radne snage određenih kompetencija, sposobnosti i posebne zdravstvene sposobnosti koje nema ostala populacija”. Te koji su u mirovinu otišli u relativno ranoj životnoj dobi. Ta je diskriminacija i dalje na djelu. Hrvatska ima samo oko 24.000 umirovljenika prema ZOMO zaposlenih do pola radnog vremena, što je 2 posto svih umirovljenih prema ZOMO. K tome je privilegirano raditi u punom radnom vremenu 420 umirovljenika te još oko 5.955 profesionalnih invalida dijelom prema općem propisu te djelatnih vojnih osoba, policijskih službenika, branitelja itd.

SUH i dalje smatra da pravo izbora na rad u punom radnom vremenu uz zadržavanju pola mirovine ili na rad od pola radnog vremena uz cijelu mirovinu treba omogućiti svim umirovljenicima, osim stopostotnim invalidima. Posebno se specijalnim Zakonom o obrazovanju diskriminira umirovljene profesore jer im se onemogućuje rad

u struci i školstvu nakon pune 65. godine, iako njihova mesta kasnije zauzimaju potkapacitirane i nestručne osobe. Očekujemo da će se uskoro taj naš zahtjev riješiti izmjenama tog zakona.

2.2. Izmjenama Zakona o radu iz 2022. godine je članku 122. iza stavka 7. dodan stavak 8. koji glasi kojim se „iznimno od stavka 1. ovoga članka, radnik koji u trenutku otkazivanja ugovora o radu ima navršenih 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža ne ostvaruje pravo na otkazni rok, a također više nema pravo na otpremninu. Ne vidimo razloga zašto bi se u zakon uvodila odredba kojom se diskriminira radnika koji u trenutku otkazivanja ugovora o radu ima najmanje navršenih 65 godina života i 15 godina mirovinskog staža, jer je pravo na otpremninu isti stekao na temelju svoga radnog odnosa. Tim više što mu je nakon tog otkaza praktično smanjena zapošljivost. Smatramo da je to pravo iz rada i da treba biti omogućeno svima na jednak način, neovisno o dobi.

3. DODATNI STAŽ OD 6 MJESECI ZA SVE MAJKE/RODITELJE

Godinama su ženske i umirovljeničke udruge zagovarale potrebu uvođenja svojevrsne kompenzacije za rodiljni i roditeljski dopust, kako je to uvriježeno u većini europskih zemalja. Dodatni staž od 6 mjeseci po djetetu uveden je od 1.1.2019. godine, ali samo za umirovljene roditelje, poglavito žene, od tog datuma nadalje, a što znači 2,04 posto veću plaću. Sindikat umirovljenika Hrvatske smatra da je diskriminatorno što su od prava na dodatni staž isključene sve majke/očevi koji su umirovljeni prije tog datuma, te i dalje predlaže da se dodatni staž prizna svim umirovljenim roditeljima, neovisno kad su umirovljeni.

Zanimljivo je da je naknadno to pravo omogućeno kod novog izračuna mirovine nakon stjecanja jedne godine radnog staža u mirovini.

4. POGODOVANJE BANKAMA

4.1. Nacionalna naknada za starije osobe

SUH smatra da je diskriminatorno uvjetovati stjecanje prava na nacionalnu naknadu za starije osobe uvjetovanjem popunjavanja u prijavnici rubrike „IBAN“, čime se na indirektan način smanjuje priliv korisnika sa predviđanih oko 22.000 na oko 7.000 osoba. Naime, osobe kojima je ta naknada namijenjena žive u krajnjem siromaštvu, te je zlonamjerno očekivati da imaju otvoren tekući račun (IBAN!) za koji uredno mjesечно plaćaju održavanje bankama. Riječ je pogodovanju bankama. Također, najčešće je riječ o osobama koje žive u izoliranim područjima bez dostupnosti javnog prijevoza, banaka/bankomata ili pošta. Predstavnica SUH-a je izabrana u radnu skupinu koja je upravo započela raditi na izmjenama ovog zakona u smislu zahtjeva SUH-a.

4.2. Isplata mirovina putem pošte

Od 1.1.2015. godine ukinuto je pravo na izbor dostave mirovine putem pošte, te je od tada do danas broj primatelja mirovine na taj način prepolavljen (danasa manje od 50.000 umirovljenika) te samo 4 posto umirovljenika svih kategorija (opći i posebni propisi) prima mirovinu putem pošte. SUH je prijavio Uredu pučke pravobraniteljice slučaj Željka Tomasa iz Imotskog kojemu, iako je ograničene pokretljivosti te branitelj invalid onemogućena dostava mirovine poštom, kao i brojnim drugim osobama, ali se unatoč naporima Ureda nije uspjelo ishoditi promjenu zakona na stari propis o mogućnosti izbora dostave mirovine putem pošte, te smatramo da je riječ o

diskriminaciji velikog dijela umirovljenika te pogodovanju bankama. Sada se početno to pitanje misli riješiti manjim dijelom kroz pravo na dostavu nacionalnih naknada putem pošte.

5. OBITELJSKE MIROVINE

Sindikat umirovljenika Hrvatske smatra krajnje promašenim uvođenje limita dobi od 65 godina za stjecanje prava na dio obiteljske mirovine uz zadržavanje vlastite. Naime, nema logike da je uveden dodatni dobni kriterij, uz već postojeći za stjecanje obiteljske mirovine. SUH je predložio da se umjesto dosadašnjih 50 godina života dob za pravo stjecanja obiteljske mirovine poveća na 55 godina (s obzirom na povećan životni vijek stanovništva, a osobito žena), a ne da se omogućava stjecanje prijevremene starosne mirovine ženama sa 58 godina i 33 godine radnog staža, a onda isti/e moraju čekati na dio obiteljske mirovine još sedam godina! Prijedlog u javnom savjetovanju nije prihvaćen. Uspjeli smo, međutim, bitno utjecati na konačan tekst zakona o novom modelu obiteljske mirovine i bitno pridonijeli informiraju umirovljenika o njihovim pravima, sudjelujući i u online radionicama HZMO-a .

6. STARE KRIZNE MJERE

Za vrijeme Vlade Jadranke Kosor uvedene su brojne krizne mjere od kojih su dvije ostale do danas, a obje imaju štetan i diskriminatorni učinak. **Prvo, Zakonom o smanjenju mirovina koji je donesen 2010. godine u jeku finansijske krize, većini umirovljenih prema posebnim propisima (čak i braniteljima) jednokratno je oduzeto 10 posto u slučaju da su imali mirovine veće od 3.500 kuna.** Četiri godine kasnije Vlada Zorana Milanovića u izmjene tog zakona paralelno uvela je još jedno smanjenje od 10 posto za sve one koji su imali preko 5.000 kuna mirovine, no ostala je i obveza za one koji pređu 3.500 kuna. Tada je u zakon stavljena odredba kojom se smanjivanje mirovina ukida u slučaju kada BDP raste najmanje dva posto tri kvartala zaredom, te ako je deficit državnog proračuna RH u istom razdoblju ispod tri posto. No, to ukidanje, valjda greškom, odnosilo se samo na granicu od 5.000 kuna, ali ne i na 3.500 kuna. I onda su se 2017. godine doista ispunili uvjeti te je Vlada odlukom ukinula tu odredbu od 5.000 kuna, pa su tako oni s višim mirovinama spašeni od državnog „harača“, a svi ostali koji su tek usklađivanjem za 6,18 posto 2022. godine prešli 3.500 kuna podigli su tek tada pobunu da im se ne blokira usklađivanje kad mirovine pređu 3.500 kuna.

Vlada je konačno uvažila zahtjeve SUH-a i Matice izrečene na tripartitnom sastanku u Vladi u rujnu 2022. godine te su odlučili postupno ukinuti ovaj krizni porez, na način da će 1. srpnja 2023. smanjiti porez sa 10 na 5 posto, a od 1. siječnja 2024. ga potpuno ukinuti.

Drugo, tada je uvedena i izmjena Zakona o doprinosima u koji je uveden institut dodatnog zdravstvenog doprinosa na mirovine, i to od 1 posto na mirovine niže od prosjeka plaće za prvi osam mjeseci prethodne godine, te od 3 posto na mirovine koje su bile veće od tog prosjeka. Odmah je na zahtjev braniteljskih udruga država preuzeila plaćanje doprinosa za branitelje, ali i uopće doprinosa od 1 posto, dok je preostalih 28 tisuća umirovljenika nastavila diskriminirati s obvezom plaćanja 3 posto doprinosa. SUH je zajedno s još nekoliko partnera pokrenuo postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom, no Ustavni sud je odbacio taj prijedlog. SUH tu nije prestao, te redovito u svojim zahtjevima Vladi, resornom ministarstvu ili preko Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe traži da se ukine taj krizni namet, ili barem da se uvede

novi izračun kojim bi se plaćalo tri posto samo na razliku iznad cenzusa od neto plaće, a ne na cijeli iznos mirovine.

Vlada je prihvatile i taj prijedlog te od 1. travnja 2023. godine se ukida i taj krizni namet.

7. UGOVORI O UZDRŽAVANJU

Sindikat i Matica umirovljenika su 13. studenoga 2022. otvorenim pismom ministru pravosuđa zatražile ukidanje ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i izmjene i dopune Zakona o obveznim odnosima u pogledu ugovora o doživotnom uzdržavanju, naglasivši da se od 2012. godine SUH svake godine pisanim putem obraća Ministarstvu pravosuđa i uprave s inicijativom za izmjenom i dopunom Zakona o obveznim odnosima za ovu vrstu ugovora, naglašavajući to kao goruci problem starijih osoba u zemlji u kojoj ih 89 posto stanuje u vlastitim kućama ili stanovima. K tome je to bilo višekratno na dnevnom redu Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe Vlade RH, bez da se pretočilo u zakonske izmjene Zakona o obveznim odnosima, unatoč tome što se do deset tisuća takvih ugovora potpiše kod javnih bilježnika ili pred sudovima, a veliki postotak s prijevarnim namjerama uzdržavatelja.

Uporno navodimo primjere ovog sve masovnijeg lešinarskog biznisa koji pod okriljem zakonskih odredbi, a služeći se obmanama, prijetnjama, ucjenama pa sve do zlostavljanja i prisile nad našim starijim sugrađanima, otima njihovu imovinu bez pružanja skrbi i uzdržavanja. Vaši uvriježeni komentari su kako svatko ima pravo prodati kuću i za jednu kunu. Takvoj neosjetljivosti i neodgovornosti potpomaže sporost pravosudnog sustava pa je to postao vrlo isplativ kriminalni biznis niskog rizika.

Kad je riječ o institutu ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, SUH traži ukidanje istoga jer gotovo tri četvrtine anketiranih na uzorku od stotinu umirovljenika u Zagrebu ne prepoznaju razliku ugovora o dosmrtnom i doživotnom uzdržavanju.

Nakon tog otvorenog pisma dogodio se pomak te je SUH pozvan od strane Ministarstva 10. siječnja 2023 godine da imenuje predstavnika u Radnu skupinu za izradu Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim odnosima, te je 27. siječnja 2023. održan i prvi sastanak novoosnovane Radne skupine koji broji 16 članova, od čega je i jedan član SUH-a.

8. IZBJEGNUTA NENAMJENSKA PRIVATIZACIJE DOMOVA ZA STARIJE

Kako su 2001. osnivačka prava nad domovima umirovljenika prenesena na županije, ali nisu i vlasnička prava nad domovima, objekti su ostali u vlasništvu HZMO, koji je 2019. započeo pokušajem prodaje odnosno najma po tržišnim cijenama prvo prema osnivačima, koji su to odbijali. Sindikat umirovljenika Hrvatske je pokrenuo široku inicijativu kako bi se izbjegla nenamjenska privatizacija decentraliziranih domova za starije. Nakon što je **SUH kroz dvogodišnju kampanju inzistirao na besplatnom prijenosu 31 doma u vlasništvo županija odnosno Grada Zagreba, tijekom 2022. je taj postupak dovršen. Riječ je o procijenjenoj vrijednosti od više od dvije milijarde kuna koje su time prešle u vlasništvo regionalne samouprave**, čime se ujedno postavio i uvjet namjenskog korištenja za smještaj starijih osoba u trajanju od najmanje 15 godina. Takvim se postupanjem ujedno omogućilo proširenje kapaciteta, obnova, sudjelovanje u EU projektima itd. za ionako zapanjeni fond smještajnih kapaciteta za starije osobe.

9. ZAKINUTI DUGOGODIŠNJI OSIGURANICI

Sindikatu umirovljenika obratio se Mladen Matečić iz Zagreba, jedan od ogorčenih umirovljenika s dugogodišnjim stažem koji je otišao u mirovinu sa 45 godina staža. Zakinut je kao i drugih 22.000 umirovljenih s dugogodišnjim stažem u razdoblju od 1.1.2019. godine do 31.12.2022. Naime, tada brisana odredba Zakona o mirovinskom osiguranju kojom je bilo propisano da se dugogodišnjim osiguranicima koji su odradili najmanje 41 godinu staža polazni faktor za određivanje mirovine povećava za 0,15% za svaki mjesec kasnijeg odlaska u mirovinu nakon navršenih 60 godina života. Nakon što je to pravo bilo ukinuto 4 godine, vraćeno je novim izmjenama istog zakona, od 1. siječnja 2023. Ta je skupina zakinuta i diskriminirana, te je potrebno refundirati njihovu bonifikaciju za rečene 4 godine, što se za sada odbija kao tema razgovora.

10. IZMJENE ZAKONA O SOCIJALNOJ SKRBI

SUH je sudjelovao u javnom savjetovanju glede najavljenih izmjena Zakona o socijalnoj skrbi. Prethodno je sudjelovao i u tri rasprave na Nacionalnom vijeću, ali ništa od predloženih izmjena nije uvaženo. Na prvom mjestu, riječ je o **statusu njegovatelja za starije osobe** kojima je to potrebno (neovisno o tome imaju li status invaliditeta), a što je bilo predviđeno još starom Strategijom o socijalnoj skrbi za starije osobe; a unatoč dogovoru i preporuci Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, takvo rješenje nije uvršteno u novi prijedlog Zakona. Takav bi institut bitno smanjio pritisak na smještaj u domove umirovljenika.

Drugo, predviđalo se ukidanje obiteljskih domova i njihovo reorganiziranje u ustanove u sustavu socijalne skrbi, što bi ozbiljno ugrozilo oko 7.000 starijih osoba smještenih u takvim domovima. Navodno će se takve primjedbe djelomično uvažiti, ali nije poznato u kojoj mjeri. Umirovljeničke udruge smatraju daje **trebalo zadržati obiteljske domove, no svakako pooštiti uvjete za njihovo osnivanje i rad, kao i nadzor nad radom**, kako bi se spriječilo ugrožavanje starijih osoba koje su njihovi korisnici, odnosno njihovo smještavanje u ilegalne domove, ali strogo zabraniti ilegalne oblike trampe „stan za smještaj“. Nadalje spominje se da će budući Obiteljski centri provoditi različite oblike preventivnih programa, individualnih i grupnih tretmana, savjetovanja, obiteljske itd., no nigdje se ne spominju starije osobe. U zakonu se niti ne spominju **pravo zaštitnog smještaja odnosno sigurne kuće za žrtve obiteljskog nasilja 60+**, iako je nasilje nad starijim osobama posljednje dvije godine utrostručeno.

S obzirom na povećani broj ugroženih starijih osoba uslijed potpisivanja ugovora o dosmrtnom ili doživotnom uzdržavanju, SUH je predložio da se u Zakonu posebno regulira **način postupanja socijalne službe prethodno potpisivanju ijednog takvog ugovora, kao i glede nadzora nad njegovom primjenom**, a kakav model postoji u većini europskih zemalja. Također bi Zakonom trebalo regulirati vođenje ugovora o doživotnom/dosmrtnom uzdržavanju.

Nadalje, Zakonom je uvedeno osnivanje Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za socijalnu skrb, a u kojemu bi bili predstavnici i sindikata radnika i poslodavaca, ali **ne i umirovljenika i starijih osoba**, a svakako bi bilo potrebno da bude uključen i barem jedan predstavnik Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe.

11. JEDNOKRATNI DODACI – TRINAESTA MIROVINA

SUH je bio inicijator uvođenja modela jednokratnih dodataka siromašnijim umirovljenicima, kao zbog Covida u početku, te kasnije energetskih i antiinflatornih dodataka, no kroz kraće vrijeme smo ocijenili kako takvi dodaci zaobilaze tzv. srednju umirovljeničku klasu, ne ulaze u porast mirovina, te smo predložili uvođenje 13. godišnje mirovine, o čemu su započeli ozbiljni pregovori. Do sada je isplaćeno 5

dodataka, što je svakako bilo od koristi za najsiromašnije kategorije umirovljenika, ali smo to ocijenili kao socijalnu i nesustavnu mjeru.

12. JAVNA SAVJETOVANJA

SUH je 2022. sudjelovao u javnim savjetovanjima o sljedećim zakonima: Zakon o socijalnoj skrbi, Zakon o radu, Ovršni zakon, Zakon o zdravstvenom osiguranju, Zakon o zdravstvenoj zaštiti, Zakon o obveznim odnosima, Zakon o mirovinskom osiguranju.

13. PRITUŽBE PROTIV DISKRIMINACIJE STARIJIH OSOBA

Posredstvom Pučke pravobraniteljice SUH je podnije prije dvije godine dvije pritužbe protiv diskriminacije u starijoj dobi te je u travnju dobio jedan od tih slučajeva – onaj zbog zakidanja sada pokojne Milke Kutije iz sela kraj Benkovca zbog neisplate Covid i kasnijih dodataka, zbog njezine starosti i nepismenosti, te pogrešnog postupanja MUP-a. Druga pritužba u ime Željka Tomasa se još uvijek razmatra u vezi odbijanja dostave mirovine putem pošte hrvatskom branitelju i invalidu iz sela kraj Imotskog, a čiji slučaj podržava i Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom. Nadamo se dobiti i taj slučaj.

14. PROJEKTI/KAMPANJE: SUH je od početaka radio na razvijanju projekata, osobito volonterske pomoći i povezivanja starijih i mladih. Takav je programski smjer nastavljen:

a) INSTITUCIONALNA PODRŠKA NACIONALNE ZAKLADE ZA RAZVOJ CIVILNOG DUŠTVA

Zahvaljujući trogodišnjem projektu Institucionalne podrške Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva od 2020. do 2022. godine osiguran je dio sredstava za zapošljavanje mlade osobe stručnog suradnika – novinara, kao i sredstva za osiguranje plaće umirovljene pravnice zaposlene na pola radnog vremena, podignuta je kvaliteta „Glasa umirovljenika“, te pojačani kapaciteti za daljnje prijave na projekte te sudjelovanje u javnim raspravama i savjetodavnim tijelima. Zbog propisa, institucionalne podrške tijekom 2023. godine nema, ali se SUH može opet prijaviti na projekt te ga dobiti za novo trogodišnje razdoblje od 2024.-2026. godine.

b) UMREŽENO PRAVO I PRAVDA ZA STARIE OSOBE

Projekt financiran od Ministarstva pravosuđa i uprave je kadrovski i tehnički osnažio Pravno savjetovalište SUH-a kroz zapošljavanje mlade pravnice od srpnja do prosinca 2022. godine te kroz zapošljavanje umirovljene socijalne radnice na polovicu radnog vremena u istom razdoblju. Time se povećao broj pruženih općih pravnih informacija i pravnih savjeta korisnika SUH-ovog Pravnog savjetovališta koje pruža besplatnu primarnu pravnu pomoć, održane su i četiri regionalne radionice, na kojima su davani savjeti iz područja obveznog prava (ugovori o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju), mirovinskog i zdravstvenog sustava, zapošljavanja i drugo.

c) AKTIVNOŠĆU DO DOSTOJANSTVA: 30 GODINA DEMOKRATSKOG UMIROVLJENIČKOG ORGANIZIRANJA

Projekt financiran od Grada Zagreba, odobren u listopadu 2022., kojim se sufinanciralo održavanje međunarodne panel rasprave 25. listopada 2022. pod nazivom „Važnost samoorganiziranja umirovljenika u borbi za njihov standard i dostojanstvo“ te svečane Skupštine SUH-a kojom je proslavljen 30. obljetnica osnutka naše udruge.

d) STARIE OSOBE: INFORMACIJOM DO DOSTOJANSTVA

Projekt financiran od Grada Zagreba, odobren u listopadu 2022., a proveden u siječnju i veljači 2023. godine. Tim projektom sufinancirala se polovica plaće zaposlenog suradnika u udruzi – novinara, i njegov rad u vezi pisanja članaka za Glas umirovljenika te vođenje web i Facebook stranice SUH-a, i time osigurao kontinuitet izlaženja tog mjeseca i općenito medijske prisutnosti i vidljivosti SUH-a.

e) NAZOVI, PIŠI, DOĐI: PRAVNA POMOĆ STIŽE

Projekt također financiran od Grada Zagreba, odobren u listopadu 2022., a proveden od prosinca 2022. do veljače 2023. godine. Njime je osigurana edukacija i osvješćivanje starijih građana o njihovim pravima i obvezama kroz tri interaktivna posjeta u tri gradske četvrti, odnosno podružnice SUH-a, kako bi se omogućilo direktnе kontakte sa pravnom stručnjakinjom u davanju pravnih savjeta i savjeta iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja.

f) NAUČITE SVOJA PRAVA – INFORMIRANJE O ZDRAVSTVENIM I MIROVINSKIM PRAVIMA STARIJIH OSOBA (kontinuirano)

SUH već godinama informira svoje članove o pravima iz zdravstvenog i mirovinskog osiguranja putem objava vodiča HZZO i info.HZMO u mjesecniku Glasu umirovljenika koji izlazi 11 puta godišnje.

Riječ je o projektima koji su većinom vrlo skromnog budžeta i do sada su nam bili nedostupni europski projekti.

g) PRIJAVLJENI PROJEKTI

Krajem veljače i početkom ožujka 2023. godine prijavljena su i još tri projekta Gradu Zagrebu, i to: Palijativna skrb: od kuće do institucije; Informiranjem protiv siromaštva starijih osoba i Mala škola nasljeđivanja.

15. SPORT I REKREACIJA:

U 2022. godini su održani Sportski susreti SUH-a na županijskoj razini. Ovi susreti doprinijeli su rušenju predrasuda o pasivnosti, osamlijenosti i isključivosti u starijoj životnoj dobi. Jednom riječju, doprinose kvaliteti življenja starijih osoba. U 2022. su održani između ostalih:

- 13. sportski susreti SUH-a Splitsko-dalmatinske županije održani 17. rujna 2022. u Potravlju kod Sinja u organizaciji podružnice Omiš.
- 12. Sportske igre SUH-a Istarske županije održani u Puli, u organizaciji udruge SUH-a Pula-Pola.
- 10. Sportski susreti Povjereništva SUH Zagreb održani 15. listopada 2022.
- 4. Sportski susreti SUH-a Zagrebačke županije održani 3. prosinca 2022. godine u Velikoj Gorici, u organizaciji tamošnje podružnice.

SUH-ovci su sudjelovali i na različitim sportskim susretima umirovljenika u organizaciji gradova i sl. Cilj koji, međutim, nije ostvaren, jest organiziranje sportskih igara na nacionalnoj razini, koje bi obuhvatile cijelu Hrvatsku.

C. ORGANIZACIJSKA I INA PITANJA

1. **STATUTARNE IZMJENE:** Tijekom izvještajnog razdoblja nastavilo se s radom na pripremi novog Statuta SUH-a. Dio podružnica i udruga SUH-a posao je

svoje prijedloge i primjedbe krajem 2022. godine, te je zbog prevelike količine posla u Središnjem uredu, kao i smanjenja financiranja, ujedno i kapaciteta rada voditeljice Pravnog savjetovališta, odlučeno da se novi Statut SUH-a pripremi u detaljno, uz naglasak da je i sadašnji Statut kvalitetan, a što su potvrdili i u nadležnom Gradskom uredu.

2. **30 OBLJETNICA OSNUTKA SUH-a:** U srijedu, 25. listopada 2022. održana je u Zagrebu svečana skupština SUH-a u povodu 30. obljetnice osnutka SUH-a. Na njoj je četvero potpredsjednika SUH-a te glavni tajnik podnijelo izvještaj o tridesetgodišnjem radu, te su podijeljena priznanja zaslužnim članovima. Prije same sjednice održana je i međunarodna panel rasprava „Važnost samoorganiziranja umirovljenika u borbi za njihov standard i dostojanstvo“. Na panel raspravi, pred pedesetak predstavnika SUH-ovih podružnica i udruga te hrvatskih institucija, sudjelovali su ugledni međunarodni predavači i stručnjaci koji se bave pitanjima organiziranja umirovljenika i starijih osoba - generalni tajnik Europske federacije umirovljenika i starijih osoba (FERPA) **Agostino Siciliano**, predstavnici regionalnog talijanskog Sindikata umirovljenika, **Elena De Gregorio** iz SPI CGIL Veneto i **Roberto Treu** iz SPI Cgil Friuli-Venezia-Gulia te predsjednik SSSH Mladen Novosel.

Panel raspravu je moderirala predsjednica SUH-a **Jasna A. Petrović**, a prisustvovali su i ugledni gosti, i to izaslanik Vlade RH, državni tajnik **Dragan Jelić**, voditeljica uprave za mirovinski sustav u Ministarstvu rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike Melita Čičak, ravnatelj HZMO-a **Ivan Serdar** sa zamjenikom **Ivom Bulajom**, predstavnica HZZO-a **Morana Krušarovski**, predstavnica Pučke pravobraniteljice **Orhideja Skale Družak** te predstavnica Grada Zagreba **Andreja Ninić**.

3. **UMIROVLJENIČKE UDRUGE I STRANKE:** Suradnja s Maticom umirovljenika je još više ojačala kroz zajedničke inicijative na nacionalnoj razini, nakon potписанog Sporazuma o suradnji i zajedničkom nastupanju, međutim, nije se proširila na suradnju na terenu i na projektima. SUH surađuje i s umirovljeničkim strankama, prema prigodi i povodu, ali samo kao nestranačka interesna udruga oko eventualnih usuglašavanja stajališta i isključivo na programskoj suradnji.
4. **ČLANARINA:** I za 2022. godinu usvojena je odluka o zadržavanju osnovne članarine od 50 kuna, a uoči 2023. godine predsjedništvo je usvojilo odluku da se članarina poveća na 8 eura (60 kuna). SUH i HZMO imaju potpisani ugovor u vezi obustave članarine neposredno iz mirovine člana, kako se to prakticira u većini europskih zemalja. Preporuka je podružnicama da se članarina što više regulira preko HZMO-a. Na žalost, odlučeno je kako treba smanjiti dio članarine za Središnji ured čime se dovodi u pitanje opstanak dijela aktivnosti, a posebno Pravnog savjetovališta.
5. **PRAVNA OSOBNOST:** Zbog toga što se u sve većem broju lokalnih i županijskih natječaja za programe, projekte i potpore postavlja uvjet da se mogu prijaviti samo udruge koje su registrirane na njihovu teritoriju, sve veći broj podružnica je iskazao interes za stjecanje pravne osobnosti, ali samo uz odobrenje Predsjedništva SUH-a.

Statutarne i pravne razlike u statusu podružnice s pravnom osobnošću i bez nje, no to svakako može pomoći u finansijskom održanju

podružnica/udruga i njihovih aktivnosti. Tako su početkom 2023. godine postupak dobivanja pravne osobnosti započele Podružnica SUH-a Sikirevci te Županijsko Povjereništvo SUH-a Brodsko-posavske županije.

- 6. POVLASTICE/POPUSTI:** Sindikat umirovljenika Hrvatske je uz svoje brojne ugovorne partnera ostvario mogućnost korištenja pogodnosti, samostalno te u okviru SSSH, ukupno dvjestotinjak pogodnosti. Pogodnosti uključuju snižene cijene za tretmane i boravak u toplicama, autoprijevoz, posjete kulturnim institucijama, obrazovanje i mnoštvo drugih važnih djelatnosti. Pomoću suradnje s pojedinim partnerima, ostvaren je jedan dio gore navedenih aktivnosti. Nažalost, sustav povlastica na lokalnoj razini još nije zaživio te ga je potrebno razviti, s obzirom na to da se većina pogodnosti može dobiti u Zagrebu ili najvećim gradovima u Hrvatskoj. Bitno je što članovi SUH-a mogu koristiti sve povlastice koje ishodi Savez samostalnih sindikata Hrvatske, a što se može naći i na njihovoj i na SUH-ovoј web stranici.
- 7. AKTIVNOSTI SOCIJALNE UKLJUČENOSTI:** SUH-ove podružnice diljem Hrvatske provode različite oblike aktivnosti. Najčešći su izleti, pogotovo u toplice ili turistička odredišta u Hrvatskoj. Osim toga, ima i izleta u inozemstvo, a najčešće u Italiju i BiH. Organizacija liječničkih pregleda također je dio asortirana aktivnosti pojedinih podružnica. Uglavnom su to općeniti pregledi, no ponekad se organiziraju i specijalistički (npr. mamografija, sluh). Posjeti kulturnim institucijama, ponajprije kazalištima, muzejima i koncertnim dvoranama dio su ponude, ali su posustale uslijed pandemije.

Radionice su također vrlo važne našim umirovljenicima, a one su ujedno i najraznolikiji oblik aktivnosti u podružnicama, zbog toga što neke od njih mogu biti tematske i na njima gostuju pravnici, liječnici, psiholozi i drugi stručnjaci (naravno, ovdje ima i posebnih predavanja i tribina), druge su edukativne, a ostale se uglavnom baziraju na poticanju mašteta i kreativnosti članova.

Pojedine podružnice organiziraju i male komunalne akcije u kojima njihovi članovi popravljaju i uređuju javne površine u svojim naseljima. Još jedan oblik druženja i zabave su prigodne svečanosti, koje se organiziraju povodom važnijih blagdana; Uskrsa, Božića, Martinja, Praznika rada i slično. No, nije naodmet spomenuti i redovite plesnjake u pojedinim podružnicama, kao sastavni dio tradicije djelovanja i umirovljeničkog načina života. Velik je i broj humanitarnih i volonterskih aktivnosti.

Priredili:

Jasna A. Petrović

Igor Knežević

